

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р проф. Борислав Александров Ясенов
АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

Със заповед №РД-27-091 от 25.06.2024 г. на Ректора на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив, съм определен за член на научно жури, за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Сравнително изследване на естетическите и интерпретационни проблеми при изпълнение на китайските, немските и австрийските художествени песни“, за придобиване на образователната и научна степен „*Доктор*“, в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“. Автор на дисертационния труд е Ксияо Леи – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Класическо и Поп и джаз изпълнителско изкуство“, факултет „Музикална педагогика“, с научен ръководител проф. д-р Тони Шекерджијева-Новак от АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив.

Предоставеният ми комплект материали включва следните документи:

- автобиография;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации.

Ксияо Леи е певец-баритон, развиващ активна художественотворческа, педагогическа, научноизследователска и административна дейност.

Завършва Музикалната консерватория в Ухан, провинция Хубей, Китай, с вокална музика, а впоследствие се дипломира с образователно-квалификационна степен „Магистър“ в Консерваторията към Анхуейски педагогически университет.

Докторант в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив, с научен ръководител проф. д-р Тони Шекерджијева-Новак. По време на следването си е активен участник в редица артистични прояви. Изявява се в множество концертни проекти, включително в постановката на операта „Любовен еликсир“ от Гаetano Доницети, реализирана от Академичен оперен театър, участва във фестивала на Академията под надслов Made at Academy, Античния театър в Пловдив.

Дисертантът развива активна научноизследователска дейност. Научноизследователски проекти реализирани в провинция Анхуей, Китай:

- домакин на ключов проект в областта на хуманитарните и социалните науки – „Изследване на естетическата функция и стойност на народните песни на Данту“;
- ръководител на проект на Министерството на образованието – „Изследване на пътя за изграждане на музикална професионална програма за висше образование по гражданско образование и политика“;
- член на екипа в проекта на Министерството на образованието – „Изследване на използването на метода за преподаване на музика „Кодай“ в обучението по музика на студенти по предучилищно възпитание“.

Публикувал е множество научни статии, свързани с професионалната му компетентност, в значими китайски академични издания.

В своето кариерно развитие докторантът е удостоен с редица награди от международни вокални конкурси проведени в Китай, Италия, Румъния и България.

Понастоящем Ксияо Леи е помощник на декана на факултета по музика в Уху университет, в провинция Анхуей, Източен Китай, ръководител на специалността „Музикология“ и заместник-директор на секция „Преподаване и изследване на вокала“.

Преподавателската му работа е свързана с вокално-изпълнителското изкуство.

Интересът на докторанта към изследваната тематика е провокиран от професионалната му насоченост и разбирането, че художествената песен носи значими културни послания. В този контекст е отбелязано влиянието на обществено-културните особености върху развитието на китайската художествена песен. Обърнато е внимание на необходимостта китайската художествена песен да използва водещите западни композиционни концепции, но съчетавайки ги с традицията в китайската култура, за постигне развитие на китайската вокална музика и национална идентичност. Посочено е, че за постигане на приемственост и развитие на китайските художествени песни наред с традиционните познания е необходимо да се използват и актуални теоретични знания и практики, които да спомогнат за художественото израстване на китайската песен.

От съществено значение за дисертанта са текстовете на песните, които в съчетанието с музиката дават възможност публиката да почувства дълбочината на класическата китайска словесност. Поезията и музиката в художествената песен са органично свързани, което е и отправна точка в изследването.

Обект на изследване са немско-австрийските и китайските художествени песни – сравнителен анализ, културен контекст, еволюция, историческа обстановка, художествени характеристики и музикален стил. Разгледани са варианти за синтез между немско-австрийската художествена песен и китайската класическа музикална култура.

Задачите, които си поставя докторантът са породени от въпроси, чиито цели са да се извлече най-ценното от немско-австрийските художествени песни, благодарение на което да се разгърне потенциала на китайската традиционна музика, както и да се популяризират китайските художествени песни в световен мащаб:

- обръщане на особено внимание към избягване на тоталното европейско влияние и загубване на националната идентичност на китайската музика;
- откриване на точен подход и вписването на традиционната китайска култура в творческия процес на художествените песни;
- съхраняване и разгръщане на неповторимата духовност на китайската музикална култура;
- съчетаване на особеностите на родния музикалния език с традиционните западни композиционни техники и т.н.

Изказано е мнението, че художествената песен вплъщава уникалните културни качества на съответната страна, възпитава естетическия вкус и повишава общата култура, а също е и важна част от методиката на вокалното обучение в музикални институти и университети.

Цел на докторанта, в качеството му на вокален педагог, е чрез сравнително изследване на немско-австрийските и китайските художествени песни да постигне по-задълбочено и детайлно познание на жанра.

Актуалността на темата на дисертационния труд „Сравнително изследване на естетическите и интерпретационни проблеми при изпълнение на китайските, немските и австрийските художествени песни“ е обусловена от динамиката в развитието на съвременното музикално изкуство, необходимостта от адекватност към изискванията на времето, водещи до разглеждане, анализиране, вникване в композиционните особености и вокален стил на немско-австрийските художествени песни. Това ще допринесе за обогатяване на теоретичните познания за жанра, запознаване с международните стандарти и актуалните тенденции, което ще разкрие нови перспективи за развитието на китайската художествена песен, както и обновяване на подходите в методиката на преподаване и приложението ѝ в изпълнителската практика.

Методите на изследване са: теоретичен – проучване и анализ на писмени източници, музикално-естетически анализ (музикална форма, хармония, мелодия, ритъм, оркестрация, композиция и т.н), сравнителен анализ и емпиричен проведени в комплексен подход.

От справката за научните публикации е видно, че те са три на брой и са пряко свързани с темата на дисертационния труд.

Разработката съдържа пет глави, като първа глава фактически е увод.

Първа глава – „Увод“ е изградена в три раздела. В първия са изложени основанията за избор на темата, задачите и значението на разглежданата проблематика. При втория е проследено актуалното състояние на научните разработки касаещи избраната тематика и нейната значимост, а в третия раздел са описани методи на изследване, изследователския инструментариум.

Втора глава – „Общ преглед на европейската художествена песен“, се състои от два раздела като в първия дисертантът разглежда историческото развитие на европейската художествена песен. Направен е кратък хронологичен обзор на еволюцията ѝ през епохата на Класицизма, ранния, средния и късния период на Романтизма. При Втория раздел са описани стилове и направления в европейската художествена песен в национален аспект. Отбелязана е доминацията на немските и австрийските художествени песни. Ксияо Леи посочва 30-те години на XIX век като златния период на немската и австрийската художествена песен. Представени са емблематични композитори: Шуберт, Шуман, Брамс и др. Разгледани са френската художествена песен наричана от французите шансон, темпераментните руски художествени песни – „романс“, както и оригиналните италиански художествени песни, характерни с творческата си естетика, мелодичност и изумителна вокална техника.

Трета глава – „Обзор на китайските художествени песни“, е разгърната в два раздела.

В Първи раздел докторантът анализира поетапно, появата и развитието на китайската художествена песен:

- начален етап – зараждане, 20-те до 40-те години на XX век с особено историческо значение за формирането на художествената песен. Обществено-културните предпоставки, годините след успеха на „Движението 4 май“ през 1919 г. дисертантът определя като едни от най-благогатните за песенното творчество. Обозначено е силното влияние на училищните песни, появили се в стремежа за музикална просвета на училища от западен тип (европейска композиционна техника) в съвременен Китай. Представени са емблематични фигури допринесли с активната си творческа дейност като Ли Шутун, Сяо Йоумей, Джао Юенжен, Цин Джу, Хуан Дзъ;
- преходен етап, при който през 17-те години от основаването на Китайската народна република през 1949 г. до началото на „Културната революция“ (1966 г.) китайските художествени песни продължават своето развитие. Период, в който се появяват редица изтъкнати композитори: Дин Шандъ, Ли Инхай, Ли Дзиефу, Шъ Уанчуън и др.;
- етап на разцвет на китайската художествена песен – от 80-те години на XX век до днес, който Ксияо Леи квалифицира като „втория златен век“ на китайските художествени песни. Период, през който окончателно изкристализират художествените особености на китайската национална песен. Базирайки се на европейските композиционни техники, авторите творчески претворяват китайската мелодика и стилистика създавайки вокални произведения, носещи националната идентичност и китайско очарование.

При Втори раздел са разгледани композиционни, изпълнителски и текстови особености на китайските художествени песни, като са очертани пет периода: училищни песни, влияние от идеите на „Движението 4 май“, Антияпонската война, след създаването на Китайската народна република, при който вниманието е насочено и към стилового и тематично разнообразие и период след началото на реформаторската политика за отваряне към света (от началото на реформаторската политика до съвремието ни), където са анализирани обществено-културните предпоставки и развитието на китайските художествени песни от края на 70-те години на миналия век до особеностите им през новия век. Отчетена е максимата, че творческите идеи трябва да отразяват постиженията на социалистическата духовност и целта за изграждане на силна и модерна държава. Така художествените песни се превръщат в основен фактор за повишаване на нивото на китайската култура и националното самосъзнание.

Четвърта глава – „Сравнителен анализ между немско-австрийската и китайската художествена песен“. В Първи раздел докторантът анализира различията в общественно-историческата обстановка при възникването на немско-австрийската художествена песен, а след това на китайската художествена песен. Отбелязани са разликите по отношение на историческия и художествения контекст на възникването им. При Втори раздел са разгледани разликите в литературните характеристики и е направен анализ на тематиката на песните. В Трети раздел е реализиран сравнителен анализ на музикалните стилове. Обозначена е важноста от органичното единство между поезия и музика, същност на художествената песен. Анализирана е музикалната структура. Обърнато е внимание на приемствеността и обновяването на традиционните структури на музикалната форма, особеностите на структурата и цялостното разположение във вокалните цикли (Анализи на циклите: „Хубавата мелничарка“ от Шуберт – симетричност и съгласуваност на музикалната форма като израз на националния дух, вокален цикъл „Шест стиха на Ли Бай“ от композитора Ма Съцун – развитие на мелодията, разпределение на тоналностите, структурно оформяне и подход за изграждане на инструменталния съпровод – стремеж за съчетаване на китайската и западната музика, но с подчертаване на китайския национален стил основано на древната традиционна култура за постигане на ярък китайски колорит и т.н.). Задълбочаване на синтеза между китайски и западен вокален стил. Разгледани са използването на тоналността като изразно средство и технически способ, хармонията като средство подчертаващо формообразуването – в исторически аспект, технически особености на хармоническия език при европейските композитори от Романтизма, а също и при китайските творци.

Пета глава – „Сравнителен анализ на немско-австрийските и китайските художествени песни от гледна точка на изпълнението“. В Първи раздел са анализирани различията в изпълнителски аспект между художествените песни и оперните арии – жанрово-стилистични особености, техническо и емоционално отношение. При Втори раздел е разгледана художествено-интерпретационната природа на песента. В Трети раздел са представени разликите в изпълнението между немско-австрийските и китайските художествени песни. Особености на изпълнението базирани на език, емоционална изразност, сценично изпълнение.

В Заключението са направени изводи разкриващи същината на изследването и постигнатите резултати. Защитена е тезата, че общественно-културният климат определя творческата посока на художествената песен и че бъдещото ѝ развитие е свързано с многообразието. Отчетени са приликите и разликите.

Прилики изграждащи разбирането за творческата концепция на художествената песен: и европейските и китайските произведения съдържат в себе си същностните особености на своята национална култура, задоволяват духовните и културни потребности на различните слоеве на обществото, отразяват творческата концепция за художествената песен като „*търсене на промени в общото, търсене на общо в промените*“, разкриват стремежа към житейската красота и романтика.

Разлики: немско-австрийските и китайските художествени песни са ориентирани към различни духовни ценности поради специфичния исторически контекст на възникване, съществуват различия по отношение на тематиката и творческите техники, най-новите китайски художествени песни се развиват по модела на плурализма.

Всичко това ще допринесе за обогатяване на теоретико-практическите умения при изпълнителите-певци, ще спомогне за постигане на стойностна професионална интерпретация, а също ще разшири компетентностите на музикалните педагози. Горезиложеното обуславя приносния характер на изследването.

Трудът отговаря на изискванията за създаване на дисертация. Обемната информация е изложена в общо 188 страници. Обясненията са обосновани с подходящи нотни примери – 19 на брой и две снимки, допринасящи за създаване на още по-ясна представа за разглеждания обект. Библиографията съдържа 45 източника, от които 2 интернет страници.

Приносите на труда се изразяват в теоретичен и практически аспект:

- първото систематично сравнително изследване посветено на немско-австрийските и китайските художествени песни;
- произведенията са разгледани в контекста на съответната епоха, исторически преглед, проследяване процеса на развитие, различия между културите и др.;
- направен е задълбочен сравнителен анализ на музикално-изразните средства, както и на литературен текст, сценично изпълнение и др.
- базирано на предходни търсения по разглежданата проблематика изследването доразвива, анализирайки музикалния стил на немско-австрийските и на китайските художествени песни;
- представени са произведения на големи майстори в жанра;
- чрез задълбочен анализ на различните елементи е достигната същността на немско-австрийската художествена песен и е предложена методика за постигане на развитие на китайската художествена песен, а именно: съчетаване на модерната западна композиторска техника с китайските културни особености и традиции и създаване на определена теоретична основа за постигане на високо художествено ниво в изпълнителската практика, на нови качествени творби, адекватни на съвременните изисквания, отговарящи на духовните потребности на публиката.

Теоретичната разработка на кандидата има практическа приложимост и е ориентирана както към учебната работа, така и към художественотворческата дейност. Всеки разгледан проблем е теоретично аргументиран и прегледно обяснен. Това обуславя приносния характер на дисертацията.

Ще си позволя да отправя препоръка уводът на труда да не е включен в номерацията на главите, т.е. първа глава да е „Общ преглед на европейската художествена песен“, а другите да се преномерират, при което структурата следва да е увод, четири глави и заключение.

Авторефератът е изготвен според изискванията и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

В заключение ще изтъкна, че дисертационният труд на Ксияо Леи на тема „Сравнително изследване на естетическите и интерпретационни проблеми при изпълнение на китайските, немските и австрийските художествени песни“, ме впечатли със задълбочеността на разглежданата тематика, анализите и научно-теоретичната обосновка, написана на професионален език. От изложеното в труда е видно, че Ксияо Леи е музикант с богата практика и солидни музикално-теоретични познания. Считаю, че теоретичната разработка отговаря на предявените от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение изисквания за придобиване на образователна и научна степен „*Доктор*“. Това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на е Ксияо Леи образователната и научна степен „*Доктор*“.

23.08.2024 г.
Пловдив

Изготвил рецензията: .....
(проф. д-р Борислав Ясенов)